

**Н. М. Хрустик,**

*канд. філол. наук, доц.,*

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,*

*доцент кафедри української мови;*

**В. В. Горбань,**

*канд. філол. наук, доц.,*

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,*

*доцент кафедри російської мови*

## **СЛОВОТВІРНА ПРОБЛЕМАТИКА В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ Ю. О. КАРПЕНКА**

Стаття присвячена вивченню місця і значення словотвірної проблематики в науковій спадщині видатного українського мовознавця, визначного ономаста Ю. О. Карпенка. На прикладі праць ученого висвітлюються деякі морфемно-словотвірні особливості дослідження власних назв. Робиться висновок про використання у працях мовознавця поряд з етимологічним методом дослідження онімів нових словотвірних підходів, які послуговували підґрунтям для подальшого розвитку не лише українського ономастичного словотвору, але й слов'янського загалом.

**Ключові слова:** Ю. О. Карпенко, наукова спадщина, ономастика, оніми, словотвірна проблематика.

Нинішнього 2019 р. ми відзначаємо 90-ліття з дня народження Ю. О. Карпенка (1929 – 2009), видатного українського мовознавця, члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора. Ювілей – ще один привід для кожного науковця звернутися до вивчення праць Юрія Олександровича, а також гарна нагода для того, щоб вшанувати пам'ять про цю талановиту людину та її світлий розум.

Творчий доробок Ю. О. Карпенка нараховує понад 500 наукових праць (дещо менша їх кількість за тим бібліографічним показником, на який ми опираємося в цій статті) [8, с. 5–43]. Про коло своїх дослідницьких інтересів учений писав: «У житті я багато чим займався, але найбільше – мовознавством. А в мовознавстві найбільше – ономастикою... Літературна ономастика – дуже важка дисципліна. Майже все, написане про неї, належить до «перших шкиців», за якими рано чи пізно прийде глибше пізнання» [3, с. 3]. Дуже влучно сутність наукової діяльності професора Карпенка визначив В. М. Калінкін, колега по ономастичному цеху, назвавши його «Першим Космономастом України» і «Першим Генетиком поетонімології» [1, с. 8]. У слово «перший» тут вкладається подвійний сенс: перший – той, який заклав підвалини вивчення цих галузей ономастики, і перший – той, який найкращий, бо зробив у цій царині лінгвістичної науки так багато, як ніхто інший. Що ж стосується слова «Генетик», то воно, як нам видається, якнайточніше характеризує дослідницьку діяльність Ю. О. Карпенка на лінгвістичній ниві в цілому, а не лише в його улюбленій галузі ономастики – поетичній онімології.

Мета нашої статті – осмислення місця та значення словотвірної проблематики у працях Ю. О. Карпенка. Об'єкт дослідження – проблематика лінгвістичного доробку професора; предмет вивчення – місце та значення питань морфеміки і словотвору в його дослідженнях. Джерельною базою нашого спостереження послугувала наукова творчість Ю. О. Карпенка [8]. Відповідно до визначеної мети перед собою ставимо такі завдання: з'ясувати, якою була морфемно-словотвірна проблематика у працях професора Карпенка; визначити функційне спрямування цієї проблематики; розкрити значення лінгвістичного доробку науковця для розвитку ономастичного словотвору.

Попри те, що діапазон наукових інтересів ученого був дуже широкий, він на все своє життя залишився щиро відданий ономастиці. Переважна більшість його праць так чи інакше присвячені вивченню власних назв. Утім, дослідження різних видів онімів потребувало пошуків нових шляхів та методів їх вивчення. Ю. О. Карпенко започатковує використання етимологічного методу при дослідженні онімів і стає творцем ономастичної етимології. З'являються такі його методологічні праці, як «История этимологического метода в топонимике» (1967), «История этимологического метода в отечественной топонимике» (1970), «Методология и методика лингвистических исследований» (1984), «Про методологію та методику ономастики як науки» (2009). Поруч з етимологічним методом мовознавець використовує тісно пов'язані з цим методом морфемно-словотвірні спостереження, зокрема ті, які стосуються діахронічного словотвору. У своїх працях дослідник не міг обійти історичний словотвір, який має своїм завданням вивчення формування словотвірної системи та процесу її подальшого розвитку в межах усіх класів слів, серед яких і власні назви, починаючи від найдавніших часів і кінчаючи сучасним станом дериваційної системи мови. На той час дослідження з ономастичного словотвору в Україні вже активно розгортаються. З'являються публікації Л. Л. Гумецької, О. С. Мельничука, К. К. Цілуйка, К. Й. Галаса, І. І. Ковалика, Є. М. Черняхівської, Ю. К. Редька. Ю. О. Карпенко теж долучається до цієї роботи.

Результатом його праці в цьому напрямі є низка досліджень: «Давньоруські словотворчі елементи в сучасній українській топоніміці» (1959), «Словообразование названий населенных пунктов в памятнике конца XIV в. «А се имена всеъ градомъ рускымъ, и далнимъ и ближнимъ»» (1960), «Словотвір сучасних назв населених пунктів Чернівецької області» (1961), «Давньоруська основа словотвору української топоніміки» (1962), «Субстантивовані прикметники – назви населених пунктів Буковини (3 нарисів словотвору буковинської топоніміки)» (1963), «Особливості гідронімічного словотвору (на матеріалі назв річок Чернівецької області)» (1964), «Діахронічний словотворчий аналіз топонімії (На матеріалі топонімії Вижницького та Сторочинецького районів Чернівецької області)» (1965), «Еще о топонимической префиксации» (1966). Підсумком виконаної роботи стала докторська дисертація Ю. О. Карпенка на тему «Топоніми Буковини», у якій, окрім глибокого аналізу онімної лексики, було розроблено поряд з етимологічним методом дослідження власних назв нові словотвірні підходи до їх вивчення, які послуговували підґрунтям для подальшого розвитку не лише українського ономастичного словотвору, але й слов'янського загалом.

Після захисту докторського дисертаційного дослідження мовознавець, продовжуючи у своїх працях аналізувати топонімію Східних Карпат, звертається до вивчення топонімії Одещини (одеський період наукової діяльності): «Особливості оронімічного словотвору (на матеріалі буковинської оронімії)» (1969), «Словотворче зіставлення гідронімів басейнів Черемошу та Верхнього Серету» (1971), «Типология топонимических композитов» (1975), «О гидронимах Днепр, Днестр, Турунчук» (1982), «Проблема древнерусских гидронимов в бассейне Нижнего Днестра» (1986), «Инославянские компоненты в топонимической системе юга Украины» (1993), «Ойконімія північно-західної Одещини» (2003) тощо.

Проблематика ономастичного словотвору набуває якісно нового етапу розвитку в циклі досліджень Ю. О. Карпенка, присвячених вивченню космічних об'єктів: «Назви зоряного неба : Галактика» (1972), «Назви зоряного неба : Нові сузір'я» (1972), «Назви зоряного неба : Старі сузір'я» (1972), «Назви зоряного неба : Комети» (1972), «Назви зоряного неба : Планети» (1973), «Астрономіка» (1978), «Названия планет Солнечной системы» (1978), «Марсианские названия» (1986), «Волосожар, Стожари, Квочка... Астрономічні знання в народних назвах Плеяд» (1986) тощо. Підсумком виконаної роботи стала неодноразово перевидана монографія «Названия звездного неба» (1981). Аналізуючи особливості творення астронімів, професор доходить висновку, що найбільш типовий спосіб їх творення – лексико-семантичний, коли відбувається метафоричне та метонімічне перенесення значення слів.

Не обійшов своєю увагою Ю. О. Карпенко й вивчення антропонімів. З'являються такі його праці: «Реєстри Війська Запорізького і проблема постановки українських прізвищ» (1994), «Національне ім'я – національний символ» (1999), «Динаміка українських особових імен» (2007) тощо. Науковця цікавить процес виникнення українських прізвищ, зокрема їх зв'язок з прізвищами – генетичною базою творення. У морфемно-словотвірному оформленні особових імен професор вбачає їх національну специфіку.

У науковій творчості Ю. О. Карпенка словотвірна проблематика майже завжди визначається потребами вивчення онімів. Його феномен як дослідника полягає в тому, що він, порушуючи одну проблему, нерідко розв'язував ще кілька (інколи більш важливих), пов'язаних із нею, окреслював нові перспективи

дослідження. Своїми ідеями він завжди щиро ділився з учнями, колегами, студентами, радів, коли чув від них цікаві думки, захоплювався, намагався розвинути почуте своїми міркуваннями. Розглянемо кілька прикладів, які засвідчують вищесказане.

Досліджуючи походження етноніма *слов'яни*, професор Карпенко розмірковує: «Наявність у лексемі *слов'яни* суфікса *-яни* засвідчує, що йдеться про назву людей – мешканців території, яка іменувалася *Слова*. Де шукати цю територію? От у пошуках і допомагає топонімія, демонструючи свої властивості етногенетичного коду» [5, с. 121]. Довівши шляхом етимологізування та морфемно-словотвірних спостережень, що «етнонім *слов'яни* означає буквально «дніпряни» [5, с. 123], науковець висновує: «Топонімічне походження назви *слов'яни*, її давній сенс «дніпряни» дає чітке, по суті однозначне розв'язання давньої, вже майже 200 років дискутованої, але досі не розв'язаної проблеми прабатьківщини слов'ян. Раз слово *слов'яни* позначає «дніпряни», то й *слов'янську* прабатьківщину слід шукати на Дніпрі...» [5, с. 124].

Як ономаста Юрія Олександровича завжди цікавили стосунки між загальними і власними назвами, зокрема словотвірні зв'язки між цими класами слів. Майже в усіх його роботах, у яких розглядаються оніми, розкривається діалектика переходу загальних назв у власні і – навпаки. Деякі праці професора присвячені висвітленню цього питання безпосередньо: «Творення загальних назв від власних» (1971), «Словотворчі стосунки власних і загальних назв у східнослов'янських мовах» (1974), «Онімізація і трансонімізація як словотвірний акт» (1990). Опираючись на результати психолінгвістичних досліджень М. Муравицької та В. Левицького про те, що між полісемією та омонімією існує проміжний семантичний шар, слова якого (мезоніми) є різними (як при омонімії), але зберігають семантичний зв'язок (як при полісемії), Ю. О. Карпенко пише статтю, у якій розкриває синхронічну сутність лексико-семантичного способу словотвору, і тим самим науково обґрунтовує існування цього способу творення слів на рівні синхронії [4]. Професор визначає різновиди цього способу словотворення (онімізація, трансонімізація, апелятивація, трансапелятивація), які по суті, головним чином, відбивають словотвірні стосунки між власними і загальними назвами. Отже, вирішується та проблема, яку дериватологи десятиліттями не могли розв'язати, адже справедливо вважалося, що семіми однієї лексеми не мають між собою ніяких словотвірних зв'язків, бо становлять різні значення одного й того ж слова, а омоніми не мають цих зв'язків, бо вони семантично ніяк не пов'язані. Усе це унеможливлювало існування лексико-семантичного способу словотворення на синхронічному рівні.

Нерідко в науковій літературі можна знайти приклади того, коли особливості творення слова розкриваються без називання способу, яким воно утворилося. Здебільшого це стосується продукування різного виду онімів. Пояснюється це тим, що процес деривації таких лексем не можна співвіднести з жодним із способів словотворення, які виокремлюються в сучасній дериватології. Досить часто таке можна спостерігати й у працях Юрія Олександровича. Пояснюючи виникнення назви планети *Плутон*, він в одному зі своїх досліджень пише, що планета дістала таку **назву з кількох причин** [2, с. 124]. Одна з них – традиція продовження міфологічного ряду (інші планети вже мали назви: Уран, Нептун). Інша причина полягає в тому, що Плутон – грецький бог підземного царства. Звідси – зв'язок назви з померлим американським ученим Персивалем Лоуелом, який до смерті шукав цю планету, зробив розрахунки, які пізніше й допомогли її відкрити. Крім того, у назві *Плутон* у двох перших звуках

зашифровано ініціали цього астронома. Одна з авторок нашої статті, звертаючись до прикладів, серед яких і описаний вище, у своїх дослідженнях обґрунтовує необхідність виокремлення асоціативного способу словотворення [9; 10]. Механізм творення слова *Плутон* як назви планети базується на сукупності взаємозумовлених семантичних і звукових асоціацій. Дією цього механізму визначається асоціативний спосіб творення назви цієї планети. Юрій Олександрович був ознайомлений з матеріалами статей і дуже схвально поставився до ідеї про виокремлення в дериватології асоціативного способу словотворення.

Аналізуючи один із трьох фрагментів роману Ліни Костенко «Берестечко», написаних онімною мовою, Ю. О. Карпенко пише: «... йдуть серії антропонімів, що спеціально утворені (за поодинокими винятками: Чумак) засобами онімичного словотвору, з особливою увагою до композитів: *Ох, як вас люди називали ловко! / Некуйбіда. Майбоженко. Чумак. / Пустикота. Завернивовка. / Нетудихата. Неїжмак. / Неклепаний. Обливаний. Пекельний. / Попович. Молибога. Лихолат. / Мальований. Індутний і Субтельний. / Вернигора. Світайло. Семибрат*. Багатюща різноманітність і красномовність українських прізвищ (майбутніх прізвищ) показана в цьому римованому переліку не гірше, ніж у спеціальних антропонімічних монографіях. Кожен онім – характеристика, а композитний онім – ціла ситуація, приперчена невмирущим народним гумором» [7, с. 166–167]. До характеристики онімів у художньому дискурсі дослідник завжди підходить дуже зважено й обережно, ніби боїться сполохати той глибокий сенс, який закладений у них автором. Його аналіз – дуже влучні етимологічні пояснення в межах культурно-історичного контексту, в якому вживається власна назва, і лише доречні короткі морфемно-словотвірні штрихи. Усе це доповнює написане в художньому творі, увиразнює, але аж ніяк не препарує його.

До гумору в Юрія Олександровича було особливо позитивне ставлення. Поєднавшись з науковими інтересами професора до вивчення онімної лексики, воно вилилося в появі такого напрямку в науці про власні назви, як гумористична ономастика. Написано кілька праць, присвячених цій проблематиці: «Гумористичний принцип у літературній ономастиці» (2003), «Ще раз про гумористичний принцип включення онімів у гумористичний текст» (2005), «Гумористична ономастика» (2006), «Про нас пишуть. Гумористична ономастика (фрагмент)» (2007), «Ономастична майстерність Богдана Мельничука як гумориста» (2008). Поважне місце в названих дослідженнях посідає аналіз, за словами автора, «словотвірної обробки онімів». Ефективність використання власних назв з гумористичною метою, наголошує Ю. О. Карпенко, зумовлена як творчими спроможностями автора, так і величезним потенціалом онімів на теренах гумору і сатири, потенціал яких безмежний [6, с. 77].

Словотвірна проблематика в лінгвістичному доробку Ю. О. Карпенка не вичерпується тими питаннями, які стосуються лише ономастичного словотвору. Окремі праці професора присвячені також вивченню морфемно-словотвірної проблематики класичної морфеміки та дериватології. Найбільш повний системний виклад поглядів професора Карпенка на морфеміку та словотвір як лінгвістичних учень знаходимо в його праці «Вступ до мовознавства» (1983) (перевидано 1991 р. та 2006 р.), де їх проблематика викладена відповідно до статусу дисципліни, якій присвячено підручник. Висвітлюються теоретичні засади, на яких ґрунтуються вчення про будову та творення слів, розкривається система понять та термінів, якими вони описуються.

У кандидатській дисертації «Історія форм кількісних числівників в українській мові» (1956) досліджується походження та особливості генетичного творення кількісних числівників. Написано низку статей, присвячених цій темі: «Давня слов'янська назва десяти тисяч – тьма» (1958), «Історія східнослов'янського числівника сорок» (1958) тощо.

У науковій розвідці «Проблема нульових афіксів у слов'янських мовах» (2002) детально аналізуються нульові морфеми, блискуче розкривається походження нульових закінчень. Автор доходить висновку, що намагання мовної системи якимось чином позбавитися від нульових флексій – одна з рушійних сил динаміки слов'янської морфології.

Узагальнюючи викладені у статті міркування, можемо **висновувати**, що характер морфемно-словотвірної проблематики в лінгвістичному доробку Ю. О. Карпенка майже повністю зумовлений потребами вивчення власних назв. Без будь-якого применшення вагомості всього того, що зробив Юрій Олександрович для розвитку багатьох інших галузей мовознавчої науки, можна сказати, що все, що він досліджував, було або заради вивчення ономастики, або похідним від її вивчення. Професор розробив нові словотвірні аспекти дослідження різних видів онімів, на практиці зреалізував їх у своїх численних працях. Використання в лінгвістичному доробку мовознавця поряд з етимологічним методом дослідження власних назв, фундатором якого він був, нових словотвірних підходів послугувало надійним науковим підґрунтям для подальшого розвитку не лише українського ономастичного словотвору, але й слов'янського загалом. Морфемно-словотвірні спостереження Ю. О. Карпенка, які, безумовно, можна назвати словотвірним методом, використовуються у трьох основних ономастичних напрямках дослідження: вивчення загальномовних онімів (топонімів, астронімів, антропонімів), поетонімів та онімів у гумористичному художньому дискурсі.

Переконані, що наукова спадщина Ю. О. Карпенка, зокрема його методологія вивчення власних назв, окреслені ним перспективи досліджень, неповторний авторський науковий стиль «Генетика» мови послугують джерелом для написання багатьох наукових праць.

### *Література*

1. *Калинкин Валерий*. Ю. А. Карпенко как зеркало славянской поэтонимологии. *Філологічні дослідження* : зб. наук. пр. з нагоди 80-річчя члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора Юрія Олександровича Карпенка. Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова : філолог. фак-т. Одеса, 2009. С. 8–11.
2. *Карпенко Ю. О.* Космічні назви (Програма шкільного факультативного курсу). *Записки з загальної лінгвістики* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 1999. Вип. 1. С. 119–127.
3. *Карпенко Ю. О.* Літературна ономастика : зб. стат. Одеса : Астропринт, 2008. 328 с.
4. *Карпенко Ю. О.* Синхронічна сутність лексико-семантичного способу словотвору. *Мовознавство*. 1992. № 4. С. 3–10.
5. *Карпенко Ю. О.* Топонімія як носій етногенетичного коду. *Записки з українського мовознавства* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 2003. Вип. 12. С. 120–125.

6. Карпенко Ю. О. Ще раз про гумористичний принцип включення онімів у художній текст. *Записки з ономастики* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 2005. Вип. 8. С. 67–78.

7. Карпенко Ю. О., Мельник М. Р. Літературна ономастика Ліни Костенко : монографія. Одеса : Астропринт, 2004. 216 с.

8. Хронологічний покажчик друкованих праць доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАНУ Ю. О. Карпенка. *Записки з ономастики* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 2014. Вип. 17. С. 5–43.

9. Хрустик Н. М. Асоціативність як засіб словотворення. *Записки з ономастики* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 2005. Вип. 8. С. 3–10.

10. Хрустик Н. М. Асоціативність як засіб творення власних назв. *Традиційне і нове у вивченні власних імен* : тези доп. міжнар. ономаст. конф. Донецьк; Горлівка; Святогірськ, 2005. С. 56–58.

### References

1. Kalinkin, V. (2009), Yu. A. Karpenko as a mirror of Slavic poetonimology [Yu. O. Karpenko kak zerkalo slavyanskoy poetonimologii. *Zbirnyk naukovykh prats': Filolohichni doslidzhennya*], Odesa National I. I. Mechnikov University, Odesa, pp. 8–11.

2. Karpenko, Yu. O. (1999), *Space Names (School Optional Course Program)* [Kosmichni nazvy (Prohrama shkilnoho fakultatyvnoho kursu). *Zbirnyk naukovykh prats': Zapysky z zahalnoyi lingvistyky*], Astroprynt, Odesa, No 1, pp. 119–127.

3. Karpenko, Yu. O. (2008), *Literary Onomastics : collection of articles* [Zbirnyk statey : Literaturna onomastyka], Astroprynt, Odesa, 328 p.

4. Karpenko, Yu. O. (1992), *Synchronous essence of the lexical-semantic method of word formation* [Synkhronichna sutnist' leksyko-semantychnoho sposobu slovotvoru. *Movoznavstvo*], No 4, pp. 3–10.

5. Karpenko, Yu. O. (2003), *Toponymy as a carrier of the ethnogenetic code* [Toponimiya yak nosiy etnohenetychnoho kodu. *Zbirnyk naukovykh prats': Zapysky z ukrayins'koho movoznavstva*], Astroprynt, Odesa, No 12, pp. 120–125.

6. Karpenko, Yu. O. (2005), *Once more about the humorous principle of including onyms in artistic text* [Shche raz pro humorystychnuuy pryntsyp vkluchennya onimiv u khudozhniy text. *Zbirnyk naukovykh prats': Zapysky z onomastyky*], Astroprynt, Odesa, No 8, pp. 67–68.

7. Karpenko, Yu. O., Melnyk, M. R. (2004), *Literary Onomastics of Lina Kostenko: monograph* [Literaturna onomastyka Liny Kostenko : monohrafiya], Astroprynt, Odesa, 216 p.

8. (2014), *Chronological index of printed works of the doctor of philological sciences, professor, correspondent member of the National Academy of Sciences of Ukraine Yu. O. Karpenko* [Hronolohichnyy pokazhchyk drukovanykh prats' doktora filolohichnykh nauk, profesora, chlena-korespondenta NANU Yu. O. Karpenka. *Zbirnyk naukovykh prats': Zapysky z onomastyky*], Astroprynt, Odesa, No 14, 304 p.

9. Khrustyk, N. M., (2005), *Associativity as a means of word formation* [Asotsiatyvnyist' yak zasib slovotvorenniya. *Zbirnyk naukovykh prats': Zapysky z onomastyky*], Astroprynt, Odesa, No 8, pp. 3–10.

10. Khrustyk, N. M., (2005), *Associativity as a means of generating onyms* [Asotsiatyvnyist' yak zasib tvorenniya vlasnykh nazv. *Tradysiyne i nove u vyvchenni vlasnykh nazv : tezy dop. mizhnar. onomast. konf.*], Donetsk; Horlivka; Svyatohirs'k, pp. 56–58.

**Н. М. Хрустык,**

*Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,  
кафедра украинского языка;*

**В. В. Горбань,**

*Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,  
кафедра русского языка*

## **СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОБЛЕМАТИКА В НАУЧНОМ НАСЛЕДИИ Ю. А. КАРПЕНКО**

Статья посвящена изучению места и значения словообразовательной проблематики в научном наследии выдающегося украинского лингвиста, ономаста Ю. А. Карпенко. На примере работ ученого рассматриваются некоторые морфемно-словообразовательные особенности исследования имен собственных. Делается вывод об использовании в трудах языковеда наряду с этимологическим методом исследования онимов новых словообразовательных подходов, послуживших основанием для дальнейшего развития не только украинского ономастического словообразования, но и славянского в целом.

**Ключевые слова:** Ю. А. Карпенко, научное наследие, ономастика, онимы, словообразовательная проблематика.

**N. M. Khrustyk,**

*Odesa National I. I. Mechnikov University,  
Department of Ukrainian Language;*

**V. V. Gorban',**

*Odesa National I. I. Mechnikov University,  
Department of Russian Language*

## **WORD-FORMATION PROBLEMATICS IN YU. O. KARPENCO' S SCIENTIFIC HERITAGE**

The article is devoted to the study of the place and significance of word-formation problematics in the scientific heritage of the outstanding Ukrainian linguist Yu. O. Karpenko. On the example of the work of the scientist some of the morphemic-word-building features of the study of their proper names are covered. The attention is paid to the innovative ideas of Yu. O. Karpenko in the field of knowledge of the creation of words in connection with the study of various types of onyms.

The **purpose** of the article is to understand the place and significance of word-formation problematics in the writings of Yu. O. Karpenko. **Object** of research - problematics of linguistic work of the professor; **subject** of study - the place and significance of the questions of morpheme and word-formation in his studies. The source of the observation is the scientific work of Yu. O. Karpenko. **Objectives:** 1. to find out what the morpheme-word-formation problematics was in the writings of Professor Karpenko; 2. to determine the functional orientation of this problematics; 3. to reveal the value of the linguistic work of the scientist for the development of the onomastic word-formation.

**Conclusion.** The character of the morpheme-word formation problematics in the linguistic work of Yu. O. Karpenko is almost entirely due to the need to study his proper names. The professor developed new word-formation aspects of the study of various types of onyms, in practice he implemented them in his numerous works. The use of a linguistic

extension of a linguist, along with an etymological method to study the proper names of new word-building approaches, served as a reliable scientific basis for the further development of not only Ukrainian onomastic word-formation, but also Slavic in general. Yu. O. Karpenko's morphological and word-formation observation, which can be called word-building method, is used in three main onomastic directions of research: universal pronouns (toponyms, cosmonyms, anthroponyms), poetonyms and onyms in humorous artistic works.

**Key words:** Yu. O. Karpenko, scientific heritage, onomastics, onyms, word-formation problematics.